

Dmitrij Trenin: Európa si nakoniec bude musieť vybrať medzi USA a BRICS

- editor007 | 6. června 2024

EU: Časy, keď Euráziu ovládala vonkajšia mocnosť, sa končia. Štáty západnej Európy sa budú musieť čoskoro prebudiť. Krajiny západnej Európy - alebo ďalekej západnej Eurázie, ak chcete - si nakoniec budú musieť vybrať medzi zotrvaním na obežnej dráhe USA, v čase keď sa moc Spojených štátov naďalej znižuje, alebo obzretím sa smerom na východ do obrovského a dynamického nového sveta.

Len pred dvadsiatimi rokmi po prvýkrát v histórii ovládla veľký kontinent Eurázia jediná mocnosť - ktorá ani nepochádza z Eurázie. Na západe kontinentu totiž NATO pod vedením USA prechádzalo veľkým rozšírením a prijalo sedem nových členov medzi Baltským, Čiernym a Jadranským morom. USA inšpirované a podporované farebné revolúcie, najprv v Gruzínsku a potom na Ukrajine, ukazovali na ďalších možných kandidátoch na vstup do Severoatlantickej aliancie. Na juhu Eurázie Spojené štáty po napadnutí Iraku vládli regiónu z Bagdadu. Po potlačení afganského Talibanu sa americká armáda usadila aj v Kábule, pričom ich podporovali vojenské základne v susedných stredoázijských krajinách, Uzbekistane a Kirgizsku.

Čína sa medzičasom ako jedna z kľúčových mocností Eurázie postupne integrovala do globálnej ekonomiky, v ktorej stále platil washingtonský konsenzus; India sa zbavovala posledných zvyškov fabiánskeho socializmu a bola pripravená prijať globalizáciu, ktorá logicky uprednostňovala vzťahy s Amerikou; a Rusko, ktoré sa zotavovalo z ekonomického, sociálneho a technologického kolapsu, ktorý bol dôsledkom rozpadu Sovietskeho zväzu, stále dúfalo, že sa mu podarí vybudovať strategické partnerstvo s USA a NATO. Americká moc bola na vrchole, Washington mal svet doslova vo svojich rukách.

Spojené štáty bohužiaľ ako jediná mocnosť v dejinách sveta, ktorá dosiahla pozíciu globálneho hegemonu, pričom ju nespochybňoval žiadny iný významný hráč, svoju mocnú ruku - a svoju vyzdvihovanú mäkkú moc - zle využila. Namiesto toho, aby si dala za cieľ vytvoriť skutočný multipolárny systém založený na vzájomnom uznávaní základných záujmov jednotlivých štátov, v ktorom by aspoň spočiatku bola sama sebe primus inter pares - prvý medzi rovnými (s odkazom na politiku Franklina D. Roosevelta), začala posilňovať svoju výlučnú a komplexnú dominanciu. Washington každým krokom pri plazivom rozširovaní NATO na východ stále viac tlačil na Rusko, zničil kontrolu zbrojenia s Moskvou a jadrovú dohodu s Teheránom a pokračoval v neustálom provokovaní Číny kvôli Taiwanu - pričom začal obchodnú a technologickú vojnu proti Pekingu, aby obmedzil svojho hlavného hospodárskeho konkurenta.

Medzitým Rusko, India a Čína - tri vedúce nezápadné krajiny v Eurázii, ako aj mnoho ďalších dôležitých nezávislých hráčov na kontinente, pokračovali v hospodárskom raste, ako aj v upevňovaní spolupráce. Z hľadiska kúpnej sily v súčasnosti predstavujú štvrtú, resp. tretiu a prvú najväčšiu ekonomiku na svete. Približne desať rokov presadzovala svoju rozsiahlu iniciatívu „Jedno pásmo, jedna cesta“ aj Čína. India začala skúmať a neskôr rozširovať svoju svetovú úlohu a Rusko spolu s ďalšími štyrmi bývalými sovietskymi republikami vybuďovalo Eurázijskú hospodársku úniu.

Moskva, Peking a Dillí sa spolu s Brazíliou stali zakladajúcimi členmi BRICS. Tento rok sa na samite BRICS v ruskej Kazani po prvý raz zúčastnia vedúci predstavitelia Iránu, Egypta, Etiópie, Saudskej Arábie a Spojených arabských emirátov. Ďalšou významnou euroázijskou inštitúciou je Šanghajska organizácia spolupráce (ŠOS), ktorá vznikla ako fórum Číny, Ruska a stredoázijských štátov, ale v

súčasnosti zahŕňa aj Indiu, Pakistan a Irán, pričom čoskoro bude do nej prijaté aj Bielorusko. Viaceré ďalšie eurázijské krajiny, od Turecka po Thajsko a od Maldív po Mongolsko, vyjadrili svoj zámer vstúpiť do BRICS alebo SCO.

Aby Washington čelil tomuto trendu medzi členmi toho, čo čoraz častejšie nazývame svetovou väčšinou, zvýšil význam NATO v indo-tichomorskom regióne; posilnil svoje bilaterálne a trilaterálne aliancie z čias studenej vojny v západnom Pacifiku a založil trojstrannú alianciu AUKUS v južnom Pacifiku. Američania sa tiež snažia preferovať Indiu ako kľúčovú veľmoc v rámci skupiny Quad. Všetky tieto početné dohody sú úplne ovládané Spojenými štátmi a ich cieľom je zadržiavať a odrádzať hlavných protivníkov, ktorých Washington určil: Čína, Rusko, Irán a Severná Kórea – s jediným hlavným cieľom, ktorým je obrana americkej hegemonie vo svete.

Na rozdiel od toho BRICS ani ŠOS nie sú ovládané jednou mocnosťou alebo tandemom/triumvirátom krajín. Nedávne rozšírenie BRICS tiež naznačuje, že sa nechce stať verziou západnej G7 ako elitárska rudiaca skupina alebo direktorium pre nezápadný svet. Do ŠOS patria najmenej štyri jadrové mocnosti, z ktorých každá vedie jasne nezávislú zahraničnú politiku inšpirovanú odlišným spôsobom strategického myslenia a slúžiacu presne definovaným národným záujmom. Diplomacia BRICS/SCO sa skutočne vyznačuje zvrchovanou rovnosťou, dialógom, rešpektovaním národných záujmov a civilizačných hodnôt a konsenzom.

Ani BRICS, ani ŠOS nie sú otvorene protiamerické alebo protizápadné: ich hlavné zameranie je skôr vnútorné než vonkajšie. Samozrejme, Rusko, Čína, India, Irán a ďalšie krajiny trvajú na podnikaní bez vonkajšieho zasahovania, nehovoriac o zahraničnom diktáte. Nechcú ovládnuť Euráziu: žijú tam, je to ich domov – na rozdiel od večne nepokojného “nenahraditeľného národa” vzdialeného tisíce kilometrov. Na Ukrajine bola pre Rusko hlavnou otázkou národná bezpečnosť, nie nejaké “vzkriesenie impéria”; na Taiwane Peking presadzoval národné zjednotenie podľa vzoru Hongkongu, čo má opäť ďaleko od imperiálneho zámeru.

Napriek tomu majú Američania dobrý dôvod obávať sa výhry Ruska na Ukrajine. To by zasadilo ťažký úder ich vedúcemu postaveniu v západnom bloku, ako aj ich zostávajúcej hegemonistickej úlohe inde vo svete. Washington by to nebral na ľahkú váhu a možno sa spoľahnúť, že urobí všetko, čo je v jeho silách, aby tomu zabránil. Okrem 16 000 sankcií, ktoré boli doteraz uvalené na Rusko, a stoviek miliárd dolárov vynaložených na vojnu na Ukrajine sa USA a ich priatelia budú snažiť vraziť klíny medzi krajiny BRICS/SCO a podkopať domáce pozície lídrov, ktorí im nie sú po chuti – v čom majú skúsenosti a na čo sú dobre pripravení.

Jedným z očividných problémov, ktoré USA využijú, sú čínsko-indické vzťahy, čo by im mohlo poskytnúť príležitosť poštváť Dillí proti Pekingu a oslabiť indicko-ruské vzťahy. Zatiaľ sa im to nepodarilo: India síce potrebuje zahraničné investície a pokrokové technológie, aby mohli naplno rozvinúť obrovský potenciál svojho národa, ale svoju krajinu vnímajú ako veľmoc, nie ako nástroj v niekoho plánoch. S rýchlo rastúcim indickým sebavedomím a sebaúctou je ťažké si predstaviť, že Dillí bude plniť príkazy Washingtonu.

Krajiny Eurázie sa nemusia obávať, že Rusko dosiahne svoje ciele na Ukrajine. Vznikajúci vzájomný bezpečnostný priestor v rámci ŠOS urobí kontinent – zatiaľ bez západnej Európy – oveľa stabilnejším, či už z hľadiska strategick stability vo vzťahoch medzi veľkými mocnosťami, regionálnych bezpečnostných systémov (ako je ten, ktorý navrhuje Rusko v Perzskom zálive), alebo rizík terorizmu. Nové finančné dohody v rámci skupiny BRICS zabezpečia bezpečnejšie transakcie bez dolárov medzi členmi; nová logistika v rámci celej Eurázie môže zabezpečiť lepšie prepojenie v rámci najväčšieho a najrozmanitejšieho kontinentu na svete. Krajiny západnej Európy – alebo ďalekej západnej Eurázie, ak chcete – si nakoniec budú musieť vybrať medzi zotrvaním na obežnej dráhe USA, v čase keď sa moc Spojených štátov naďalej znižuje, alebo obzretím sa smerom na východ do

obrovského a dynamického nového sveta.

AUTOR: Dmitrij Trenin

Překlad: InfoVojna

[ZDROJ](#)